

**ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У РОБОТІ СУДОВИХ,
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ТА АДВОКАТУРИ****THE APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN JUSTICE,
LAW ENFORCEMENT AGENCIES AND ADVOCACY**

Храпенко О.О., к.ю.н.,
доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національний університет «Одеська юридична академія»

Меденцев А.М., к.ю.н.,
доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
Міжнародного гуманітарного університету

Статтю присвячено висвітленню актуальної на сьогодні проблеми впровадження в роботу системи судових, правоохоронних органів та адвокатури нових технологій та автоматизації судових процесів, які беззаперечно матимуть величезний потенціал, який може значно прискорити обробку даних та зробити роботу ефективнішою.

Проте використання штучного інтелекту в правосудді повинно ґрунтуватися на дотриманні фундаментальних принципів, таких як верховенство права, законність, рівність, заборона дискримінації, неупередженість, справедливість та безпека особистості.

Стаття передбачає різні підходи до впровадження штучного інтелекту в правосудді, активного використання його для вирішення різних категорій спорів з використанням алгоритмів для прогнозування судових рішень.

Національне законодавство не дозволяє замінювати суддів алгоритмами, але можливе часткове використання штучного інтелекту в судовій системі. Однак перед впровадженням штучного інтелекту в правосудді необхідно ретельно вивчити всі наслідки та ризики і забезпечити відповідність його використання фундаментальним принципам правосуддя.

Даною статтею також була здійснена спроба проаналізувати схвалений Президентом України Комплексний стратегічний план реформування правоохоронних органів як складової сфери безпеки і оборони України на період з 2023 по 2027 роки. У рамках цього плану передбачається більше використовувати нові технології, такі як штучний інтелект та блокчейн, на етапі досудового розслідування та обробки даних. Стратегія реформування включає в себе впровадження заходів забезпечення безпеки і захисту персональних даних, які відповідають стандартам ЄС. Крім того, також передбачається розширення переліку сервісів, які надаються органами правопорядку через Єдиний державний Веб-портал електронних послуг.

Посилаючись на ініціативу Національної асоціації адвокатів України у створенні робочої групи з питань правового регулювання штучного інтелекту, в подальшому слід чекати використання систем штучного інтелекту в різних галузях. Сучасні адвокати, за допомогою штучного інтелекту почнуть активно займатись захистом персональних даних, зібраних системами штучного інтелекту, визначенням правил щодо їх збереження та використання, та сприянням розвитку навичок та освіти у галузі штучного інтелекту.

Зрозумілим є те, що повністю замінити людину-юриста штучний інтелект не зможе, але він може кардинально змінити правила роботи на ринку юридичних послуг. Наприклад, економія часу юристів може призвести до зменшення рутинної роботи, а значність прийняття рішень людиною може зрости. Це може призвести до зменшення кількості юристів, але одночасно збільшити вартість послуг тих, хто залишиться в цій професії.

Ключові слова: правосуддя, судова система, правоохоронні органи, органи правопорядку, прокуратура, адвокатура, сучасні адвокат, юрист, штучний інтелект, досудове розслідування, реформування, нові технології, стратегічний план, діджиталізація, цифрова трансформація.

The article is highlighting the topical problem of integrating new technologies and automation of court processes into the work of the judiciary, law enforcement agencies and the advocacy, which will undoubtedly have great potential to significantly speed up data processing, make the work more efficient.

However, the use of artificial intelligence in justice must be based on respect of such fundamental principles as the rule of law, legality, equality, prohibition of discrimination, impartiality, fairness and individual security.

The article provides different approaches to the implementation of artificial intelligence in justice, the active use of ego to resolve various categories of disputes with the use of algorithms for predicting court decisions.

National legislation does not allow replacing judges with algorithms, but partial use of artificial intelligence in the judicial system is possible.

However, before introducing artificial intelligence in justice, all the implications and risks should be carefully considered and it should be ensured that its use is in line with the fundamental principles of justice.

This article also attempts to analyse the Comprehensive Strategic Plan for the Reform of Law Enforcement Agencies as a Component of Ukraine's Security and Defence Sector for the Period 2023 to 2027 approved by the President of Ukraine. This plan includes the increased use of new technologies such as artificial intelligence and blockchain in the pretrial investigation and data processing phases. The reform strategy includes the implementation of measures to ensure the security and protection of personal data in line with EU standards. In addition, there are also plans to expand the list of services provided by law enforcement agencies through the Single State Web Portal of e-Services.

Referring to the initiative of the Ukrainian National Bar Association to create a working group on the legal regulation of artificial intelligence, in the future we should expect the use of artificial intelligence systems in various fields. Modern lawyers, with help of artificial intelligence, will begin to actively engage in protection of personal data collected by artificial intelligence systems, defining rules for their storage and use, promoting skills and educating in the field of artificial intelligence.

It is clear that artificial intelligence cannot completely replace the real human lawyer, but it can radically change the rules of the legal services market. For example, saving lawyers' time can lead to a reduction in routine work, and the importance of human decision-making can increase. This may lead to a decrease in the number of lawyers, but at the same time increase the cost of services remaining in this profession.

Key words: justice, judiciary, law enforcement, law enforcement agencies, prosecution, advocacy, modern lawyer, lawyer, artificial intelligence, pretrial investigation, reform, new technologies, strategic plan, Digitalization, digital transformation.

Сучасні технології за останні роки щільно увійшли в життя пересічних громадян. Штучний інтелект (далі – ШІ) є галуззю комп'ютерних наук, яка займається створенням систем, здатних виконувати завдання, які зазвичай

потребують інтелектуальних здібностей людини. ШІ розвивається з метою розробки програм та алгоритмів, що можуть аналізувати дані, вчитися, приймати рішення та взаємодіяти з людьми. ШІ може включати різні підходи,

такі як машинне навчання, нейронні мережі, еволюційне моделювання, обробка природної мови, також може бути застосований в різних галузях, включаючи медицину, фінанси, автоматизацію виробництва, транспорт, робототехніку, мовленнєві інтерфейси та багато інших.

ШІ може виявляти здатність до вирішення складних завдань, розпізнавання образів, розуміння природної мови, планування, прийняття рішень та автоматизації процесів. Він може покращувати продуктивність, ефективність та точність у різних сферах діяльності та допомагати розв'язувати складні проблеми, які вимагають аналізу великих обсягів даних. Проте, важливо враховувати етичні, соціальні та правові аспекти розвитку та використання ШІ, а також забезпечувати прозорість, безпеку та відповідальність у його застосуванні.

Юридична сфера лише пристосовується до ефективного використання ШІ у своїй діяльності. Певною передумовою впровадження штучного інтелекту є робота єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. Політика держави щодо цифрової трансформації дає надію на пришвидшення та покращення діяльності роботи судів в Україні.

Цікавим сучасним прикладом використання ШІ є рішення суду від 30 січня 2023 року, прийняте колумбійським суддею Хуаном Мануелем Паділья Гарсія, який головував в першому окружному суді м. Картахена. Він визнав, що використовував інструмент штучного інтелекту для постановки юридичних питань щодо справи та включив відповіді на нього у своє рішення [2].

Аналізуючи ситуацію, можна прийти до висновка, що своїми діями суддя Гарсія не допустив порушення законодавства, тому що Закон Колумбії не забороняє використання штучного інтелекту в судових рішеннях. Суддя зробив акцент на те, що використання ChatGPT було лише для «розширення аргументів ухваленого рішення» і суддя додав своє власне розуміння застосованих правових прецедентів [2].

Плюси використання ШІ у суддівській діяльності є очевидними:

- економія часу на обробку великого обсягу інформації. Судді працюють з великим обсягом юридичної літератури, судових рішень та інших документів. ШІ може допомогти у виконанні задач аналізу та обробки цієї інформації в швидкий та точний спосіб, що допомагає суддям приймати обґрунтовані рішення;
- покращений доступ до правової інформації. ШІ може забезпечити суддям доступ до розширеного обсягу правової інформації, включаючи судові прецеденти, законодавство, академічні дослідження та інші ресурси. Це дозволяє суддям швидше і глибше ознайомитися з матеріалами справи і допомагає приймати обґрунтовані рішення;
- підтримка в процесі прийняття рішень. ШІ може надати суддям аналітичну підтримку шляхом пропонування релевантних судових рішень, що відповідають конкретному справі. Це може значно зменшити час, необхідний для дослідження, і допомогти суддям приймати більш професійні рішення;
- зниження «людських помилок». ШІ може допомогти у зменшенні людських помилок, які можуть виникати через втому, емоції або обмежений доступ до інформації. Алгоритми ШІ можуть аналізувати дані і використовувати об'єктивні критерії для прийняття рішення по справі.

Цей перелік не є вичерпним, тому що за використанням ШІ у судовій системі є великі перспективи, які зараз неоднозначно сприймаються скептиками, через відсутність розуміння, яким чином користуватись цим інструментом.

Проаналізуємо також і можливі негативні фактори при використанні ШІ у суддівській діяльності:

- Етичні аспекти. Використання ШІ в судовій системі вимагає ретельного розгляду етичних питань. Наприклад,

як забезпечити прозорість та відповідальність алгоритмів ШІ? Як зберегти принципи справедливості та рівності перед законом при використанні автоматизованих систем?

- Непередбачуваність та недостатність контролю. ШІ може приймати складні рішення на основі складних алгоритмів та великої кількості даних. Однак, відсутність прозорості у внутрішніх процесах ШІ може ускладнити контроль за прийнятими рішеннями та поясненням причин їх прийняття.

- Персональна інтерпретація закону. Вирішення правових ситуацій вимагає здатності до творчого мислення та інтерпретації закону. ШІ може бути обмежений в здатності до такої інтерпретації, оскільки його алгоритми базуються на заздалегідь заданих правилах і шаблонах.

- Небезпека систематичних помилок та упередженість. ШІ може відображати певні систематичні помилки або упередженість, якщо дані, на яких він навчається, містять спотворення або недостатню репрезентативність. Це може призвести до негативних наслідків, зокрема до нерівності перед законом та незаконних рішень.

- Втрата людського елементу: ШІ може забезпечувати швидкість та ефективність пошуку інформації, але відсутність таких якостей як людяність, емпатія, без яких неможливо приймати рішення по справах, робить його «недостатнім радником» про прийняті рішення.

Підсумовуючи хочеться зазначити, що використання ШІ в сучасній судовій діяльності це вже об'єктивна реальність, але яким буде подальше його використання залежить від наступних кроків суддів. Чи стане ШІ потужним інструментом для підвищення якості і швидкості прийняття рішень судовою системою України, або, навпаки, створить резонанс у думках, щодо необхідності його використання.

Указом Президента України № 273/2023 «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки» було запроваджено новий план, який передбачає особливості роботи органів правопорядку в умовах воєнного стану. Він ґрунтується на всебічному аналізі діяльності органів правопорядку та прокуратури, а також проблемних питань їх функціонування з урахуванням висновків, зроблених за результатами вивчення попереднього досвіду, та положень інших програмних документів, розроблених із метою вдосконалення роботи відповідного сектору [1].

Комплексний стратегічний план передбачає комплексну цифрову трансформацію органів правопорядку та прокуратури на основі інструментів стратегічного менеджменту.

Запровадження в усіх органах правопорядку та прокуратури уніфікованої системи особистої автентифікації та системи біометричного зіставлення із поступовим забезпеченням її сумісності з європейськими системами. Широке використання під час здійснення досудового розслідування, а також для обробки даних та аналітичної діяльності органів правопорядку і прокуратури штучного інтелекту, блокчейну, хмарних обчислень та інших інноваційних рішень [4].

Окремо хотілось би виділити перспективи використання блокчейну в діловодстві правоохоронних органів. Blockchain – це «ланцюг із блоків». В цій схемі блок представляє собою набір транзакцій, які були зафіксовані у розподіленому реєстрі. У кожному блоці містяться всі дані, що стосуються конкретної транзакції, включаючи ідентифікатори відправника та отримувача, час та суму переказу. Ланцюг складається з неперервної послідовності блоків, що дозволяє всім зацікавленим особам прослідкувати повну історію транзакцій певного активу від його створення до поточного моменту.

Пролизувавши використання блокчейну в діловодстві правоохоронних органів, слід виділити кілька перспективних аспектів. Ось декілька з них:

- Підвищена прозорість та недоторканність даних. Блокчейн забезпечує безпечну та незмінну реєстрацію транзакцій, яка не може бути змінена або видалена без відповідного консенсусу. Це може забезпечити високий рівень недоторканності та непорушності доказової бази правоохоронних органів, зменшуючи ризик втрати або недостовірності даних.

- Покращена автентифікація та ідентифікація. Блокчейн може бути використаний для створення надійної системи ідентифікації та автентифікації, що дозволяє правоохоронним органам ефективно перевіряти істинність осіб, зберігати та обмінюватися даними безпосередньо з відповідними учасниками.

- Управління доказами та ланцюжок ланок доказів. Блокчейн може служити основою для системи управління доказами, де всі етапи обробки та передачі доказів фіксуються у блоках. Це може забезпечити цілісність ланцюга доказів та забезпечити недоторканність доказів від початкового зібрання до судового розгляду.

- Виявлення шахрайства та злочинів. Блокчейн може допомогти виявити шахрайство та злочини через відстеження фінансових транзакцій та обміну інформацією між правоохоронними органами. Він може підвищити швидкість та точність розслідування шляхом надання доступу до актуальної та достовірної інформації.

Розробка використання ШІ адвокатською спільнотою віддзеркалено Головою НААУ Лідією Ізвітовою у створенні Робочої групи з питань правового регулювання штучного інтелекту (далі – Робоча група) та напрацювання рекомендацій до національного законодавства у цій сфері [6].

Природним для інституту адвокатури є захист, тому найважливішим завданням Робочої групи при розробці законопроектів визначено забезпечення належного захисту прав людини під час розробки, впровадження та використання систем штучного інтелекту.

Головні завдання Робочої групи:

- забезпечення доступу до даних, що використовуються для навчання та функціонування систем штучного інтелекту;

- захист авторських прав та власності на дані, що використовуються для створення систем штучного інтелекту;

- визначення правил щодо забезпечення безпеки систем штучного інтелекту з метою захисту від можливих кібератак та інших загроз;

- визначення етичних принципів та правил, якими мають керуватися розробники систем штучного інтелекту [6].

Доктор Ніколаос Алетрас, який є провідним дослідником відділу комп'ютерних наук UCL, поки не вважає, що штучний інтелект замінить суддів чи адвокатів, але ШІ точно буде корисним для швидкого визначення закономірностей у справах [5].

ШІ та нові технології справді впливають на сучасний ринок праці, приводячи до реорганізації робочих місць та процесів. Проте, це не означає автоматичне заміщення людей роботами. Насправді, використання ШІ може створювати нові робочі місця та сприяти появі цілих нових галузей.

Зрозуміло, що ШІ навряд чи зможе повністю замінити людину-юриста, проте він зможе змінити розстановку сил на ринку юридичних послуг. Використання ШІ допоможе юристам зменшити час, витрачений на рутинні завдання, що відкриє нові можливості для їх концентрації на важливих аспектах роботи.

Можливо, це призведе до зменшення кількості юристів, але одночасно може підвищити цінність послуг тих, хто залишиться в професії. Юристи, які володіють унікальними навичками, такими як стратегічне мислення, комунікаційні та міжособистісні навички, матимуть перевагу на ринку та зможуть надавати високоякісні та спеціалізовані послуги.

Таким чином, ШІ можна розглядати як потужний інструмент в роботі юристів України, який зможе підвищити рівень їх професіоналізму і дозволить більш ефективно використовувати свій час.

Дуже надихає, що керівництво держави та очільники судових, правоохоронних органів та адвокатури в своїй більшості розуміють перспективи використання ШІ у своїй роботі та крокують до запровадження нових технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки. Схвалено Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2732023-46733>
2. Колумбійський суддя використав штучний інтелект ChatGPT для вирішення справи. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/kolumbiyskiy-suddya-vikoristav-shtuchniy-intelekt-chatgpt-dlya-virishennya-spravi.html>
3. Шемшученко В. Штучний інтелект у правосудді. URL: <https://cedem.org.ua/analytics/shtuchniy-intelekt-pravosuddia/>
4. Штучний інтелект та блокчейн: які новації планується запровадити у правоохоронній системі. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/2027097-shtuchniy-intelekt-ta-blokcheyn-yaki-novatsiyi-planuyetsya-zaprovaditi-u-pravookhoronniy-sistemi>
5. ШІ в адвокатурі: правила гри змінюються вже зараз. URL: <https://speka.media/si-u-advokaturi-pravila-gri-zminyuyutsya-vze-zaraz-v4jdov>
6. Правове регулювання штучного інтелекту: у НААУ створено Робочу групу. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/218005_pravove-regulyuvannya-shtuchnogo-ntelektu-u-naau-stvoreno-robochu-grupu